

Gråspurv *Passer domesticus*

House sparrow

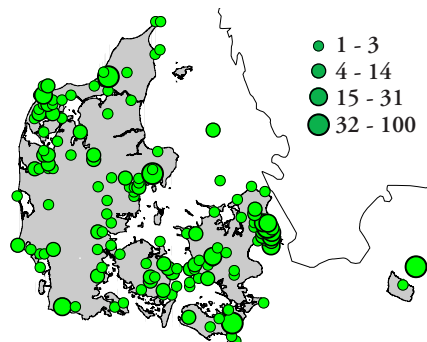
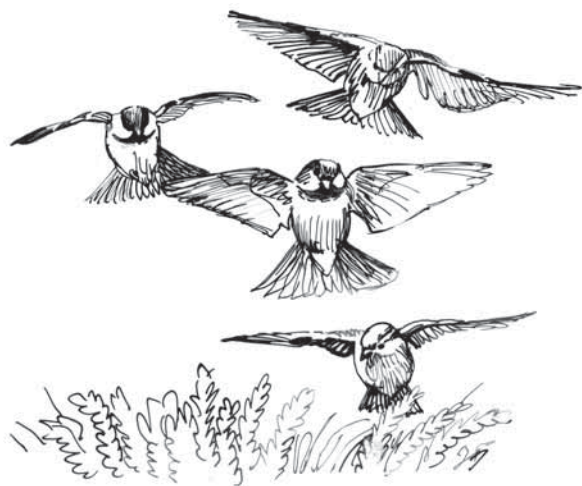

Fig. 2. Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96).

Gråspurven yngler over hele Europa, i det nordlige Afrika og i store dele af Asien samt i Amerika, Australien. I Danmark er gråspurven en af de almindeligste fugle, og arten yngler over hele landet, primært i forbindelse med menneskelig bebyggelse. Den seneste danske ynglefugleundersøgelse viste dog, at gråspurven er forsvundet fra en række områder, hvor arten tidligere ynglede. Nøjagtigt hvilke faktorer, der er skyld i tilbagegangen, er fortsat uvist, men der er dog næppe tvivl om, at forklaringen skal findes i de ændrede landbrugs- og boligformer. Gråspurvebestanden er omtrent dobbelt så stor som skovspurvebestanden.

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev den første gråspurv ringmærket i 1899 af H.C.C. Mortensen, og i alt er ringmærket 36.609 fugle (fig. 4). Flest gråspurve blev mærket i første halvdel af 1970'erne, hvor det alene i 1973 blev til 3.175 mærkninger (fig. 4). I alt 873 (2%) er blevet genmeldt. Af de genmeldte fugle er en ret begrænset del (5%) mærket som redeunger, mens 34% er mærket som udflyjende unger i deres første kalenderår. Der er ringmærket gråspurve over det meste af landet, men forholdsvis mange af de genmeldte fugle er mærket i hovedstadsområdet, på Christiansø samt ved Rønde,

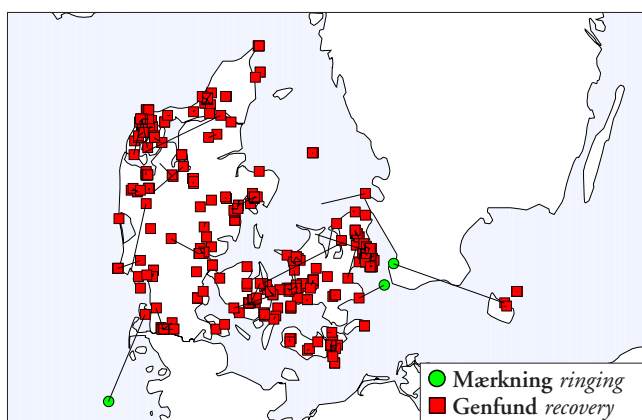

Fig. 1. Samtlige genfund af gråspurv ringmærket i Danmark (n=903), samt mærkningslokaliteter for fugle mærket i udlandet og genfundet i Danmark (n=3). Linjer forbinder mærknings- og genmeldingssted. All recoveries of house sparrow ringed in Denmark (n=903), and ringing sites of birds ringed abroad and recovered in Denmark (n=3). Lines connect ringing and recovery sites.

Fakta Facts

Mærkninger *Birds ringed* 36.609

Genmeldinger

Recoveries
 Antal genmeldinger *No. of recoveries* 903
 -heraf uden for Danmark *Recovered abroad* 1(0,1%)
 Antal fugle *No. of individuals* 873
 -heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 40(5%)
 Genmeldingsandel *Proportion recovered* 2,4%
 Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark
Ringed abroad and recovered in Denmark 3

Ekstremer

Extremes
 Højeste alder *Oldest bird* 18 år 5 mdr.
 Længste afstand *Longest distance* 78 km

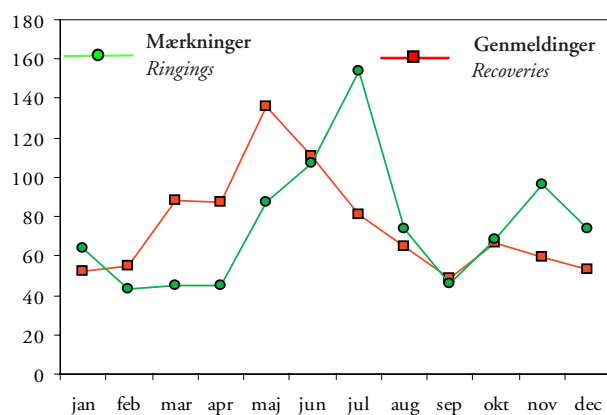

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af gråspurv. *Month of ringing and recovery for recovered house sparrow.*

Pandrup og Nykøbing Falster (fig. 2). De genmeldte gråspurve er mærket i alle årets måneder, flest i juli (fig. 3). I Danmark er desuden fundet tre gråspurve ringmærket i udlandet.

Bevægelsesmønstre

Genmeldinger af de danske gråspurve afspejler, at vi her har at gøre med en udpræget standfugl. Hele 84 % af de genmeldte gråspurve er fundet mindre end 1 km fra mærkningsstedet, og 98 % er fundet inden for 10 km. Den længste distance for en dansk mærket gråspurv er 78 km, fra Langli i Vadehavet til Ørnvej ved Spjald. Kun én fugl er genfundet i udlandet. Denne gråspurv blev mærket om sommeren på Hesselø nord for Sjælland i sit første kalenderår, og blev efterfølgende sommer genmeldt 50 km mod øst på den svenske kyst (fig. 1).

I alt tre gråspurve mærket i udlandet er genfundet i Danmark (fig. 1). En er fløjet fra Helgoland til Rømø (108 km), en fra Falsterbo til Rødvig (32 km) og en fra Malmø til Bornholm (133 km).

Der er fra udlandet enkelte eksempler på trækende gråspurve (Krüger 1944, Ross 1984). Også i Danmark er der fra trækstederne enkelte eksempler på gråspurve med trækuro (Krüger 1944, Lyngs m.fl. 1990), men udtrækkende fugle er kun rapporteret få gange i Danmark (Krüger 1944, Hvass 1971). Således er kun 20 af de danske gråspurve genmeldt mere end 10 kilometer fra mærkningsstedet, og disse genmeldinger antyder ikke, at der foregår et retningsbestemt træk her i landet. Uden for ynglesæsonen foregår der dog en vis spredning af både unge og gamle fugle (Cramp & Perrins 1994), og det er sandsynligvis denne spredning, som afspejles i de danske genmeldinger.

Et forflytningsforsøg, hvor 12 gråspurve fra Bornholm blev sluppet på Christiansø, resulterede i, at

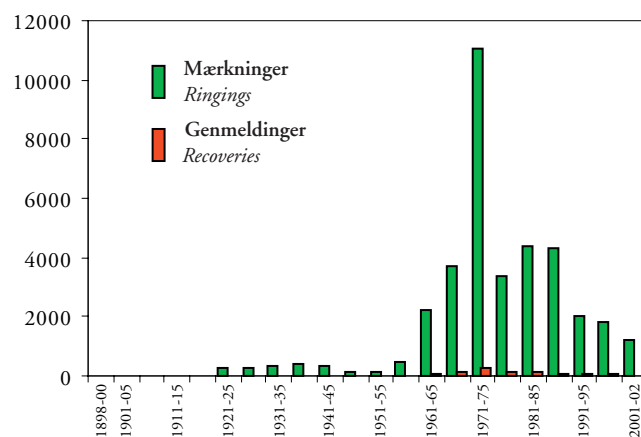

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår gråspurv ringmærket i Danmark. *Ringing and recovery year of house sparrow ringed in Denmark.*

tre vendte tilbage til Bornholm, mens andre begyndte at yngle på Christiansø (Trolle 1981).

Genmeldings- og dødsårsager

Mere end halvdelen af de genmeldte gråspurve er indrapporteret som døde (fig. 5A). Den hyppigste kendte dødsårsag er trafik (18%), og denne dødsårsag ser ud til at være blevet større med tiden. Før 1970 var 11 % af de indrapporterede dræbt i trafikken, mens andelen efter 1970 er steget til 20%. I alt 8% af de genmeldte fugle er skudt, men denne andel er til gengæld faldet med tiden, fra 18% før 1970 til 5% i de efterfølgende år. Gråspurvvenes tætte kontakt med mennesker gør, at de også kommer i tæt kontakt med villahavernes rovdyr, katten. Før 1970 var 4% af de indrapporterede fugle taget af katte, og efter 1970 er andelen steget til 8%.

Blandt gråspurve ringmærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde, er 67% indrapporteret i løbet af det første leveår (fig. 6). Den længstlevende

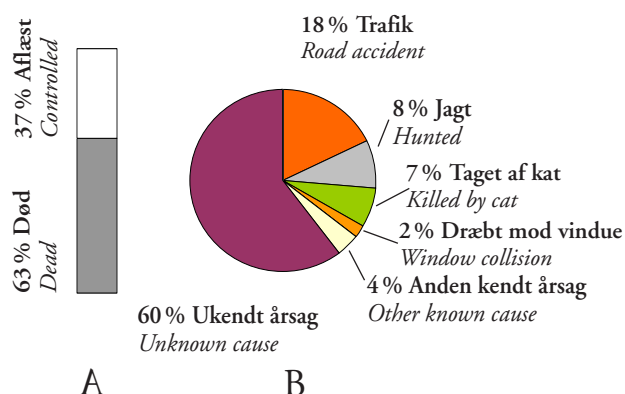

Fig. 5. A) Genmeldingsårsager (n=903) og B) dødsårsager (n=572) for gråspurv ringmærket i Danmark. *A) Cause of recovery (n=903) and B) cause of death (n=572) for house sparrow ringed in Denmark.*

danskmærkede gråspurv blev mærket ved Korsør i sit første leveår og genmeldt 2 km derfra – 18 år og 5 måneder senere. Dette er en exceptionel høj alder for en småfugl, og er da også Europas ældste til dato (Staa 1998). Den næstældste gråspurv blev 8 år og 11 måneder.

English summary

The house sparrow is a common breeding bird all over the country, from city centres to rural farmland. In Denmark the first house sparrow was ringed in 1899, with most ringed in the first half of the 1970s. The recovered house sparrows were ringed all over the country and throughout the year, most in July. Three birds ringed abroad have been recovered in Denmark. The recoveries show that Danish house sparrows are very sedentary: 84 % of the recoveries were within 1 km of the ringing site and 98 % within 10 km. The recoveries of the 20 birds that had moved more than 10 km did not indicate any preferred dispersal direction. The longest distance for a Danish house sparrow was 78 km. One bird was recovered abroad (from Hesselø to Sweden), and one German and two Swedish birds were recovered in Denmark. The main cause

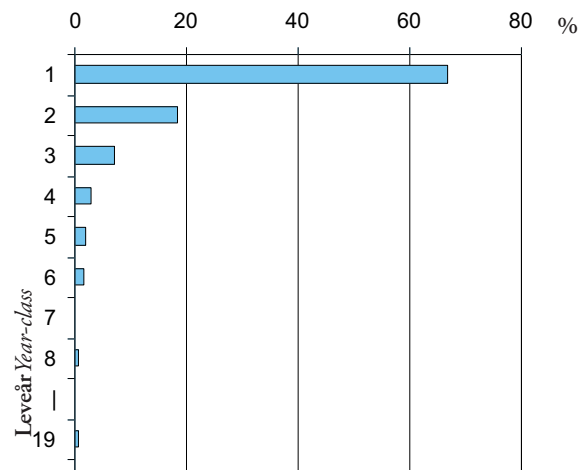

Fig. 6. Aldersfordeling af gråspurv mærket som redeunger eller ungfugle i deres første efterår og genmeldt som døde (n=196). Distribution on year-class of house sparrow ringed as nestlings or juveniles in their first autumn and recovered as dead (n=196).

of death is collisions with vehicles. Before 1970 11 % had been reported killed in traffic and after 1970 the proportion increased to 20 %. Before 1970 18 % had been shot and 4 % killed by cats; after 1970 these proportions were 5 % and 8 % respectively.

